

Nätverket Flis (Flerspråkighet i Sverige) är ett nätverk av universitet, högskolor och storstadskommuner för samarbete kring flerspråkighet samt språk och lärande ur ett flerspråkighetsperspektiv, som genom sin unika sammansättning besitter stor kunskap och erfarenhet (i nätverket ingår Stockholms universitet, Göteborgs universitet, Malmö högskola, Lunds universitet samt Stockholms stad, Göteborgs stad och Malmö stad).

I den pågående debatten om flerspråkiga elevers skolgång och utbildning, vill nätverket Flis här lämna synpunkter på undervisningen för andraspråkselever och i synnerhet framhålla andraspråkslärares roll.

Inom andraspråksforskningen råder konsensus om att andraspråkselever gynnas av att få språklig stöttning parallellt med undervisning om ämnenas stoff. Andraspråkselever har en dubbel uppgift, då de ska lära sig undervisningsspråket samtidigt som ämnesstoffet, och då såväl vardagens språkbruk som det mer specialiserade språkbruket i skolan. För att processen ska vara så effektiv som möjligt krävs gynnsammast tänkbara undervisning.

En central komponent i andraspråkselevers utbildning är att alla lärare har kännedom om språk- och kunskapsutvecklande arbetssätt för att kunna stötta andraspråkselever i deras lärande i ämnen, t.ex. natur- och samhällsorienterande ämnen, och även bidra till elevernas allmänna språkutveckling och utveckling av skolrelaterade register. Huvuddelen av arbetet med och stöttnings kring andraspråkselevers läsning, skrivning och allmänna språkutveckling sker dock inte i ämnesundervisningen utan i ämnet svenska som andraspråk.

Språk- och kunskapsutvecklande arbetssätt i ämnesundervisningen är en stöttning för lärandet i ämnet och för att göra ämnena tillgängliga för eleverna. Men kunskap om andraspråkets utveckling i tal och skrift, bedömning, svenskans struktur och den breda uppsättning genrer som krävs för lärande i skolan hör till svenska som andraspråkslärares kompetensområde. Basen finns i skolämnet svenska som andraspråk, vilken sedan används i övriga ämnen genom en väl planerad ämnesundervisning.

Regeringen understryker i promemorian Utbildningspolitik för en bra start i Sverige vikten av att alla lärare har kunskap om språk- och kunskapsutvecklande arbetssätt. Nätverket Flis instämmer med regeringen i betydelsen av att alla lärare, i alla ämnen, arbetar med språket i sina ämnen för att främja andraspråkselevers lärande. Detta bör dock ses som ett av de ben flerspråkiga elevers utbildning vilar på och andraspråkslärares som det andra.

Vi stödjer alltså regeringens initiativ att utbilda alla lärare i språk- och kunskapsutvecklande arbetssätt. Satsningen behöver dock kompletteras för att ge maximala förutsättningar för ökad måluppfyllelse för andraspråkselever. Satsningen kommer att stödja andraspråkselevers lärande i ämnen, men för utvecklingen av den funktionella, fullgoda svenska som är nödvändig för lärande, arbete och samhällsliv krävs lärarna i svenska som andraspråk, som har den expertkunskap i andraspråksutveckling, didaktik, lärande och litteracitet på ett andraspråk som ger möjlighet till fördjupad språkutveckling. En sådan expertkunskap är viktig både för ämnet svenska som andraspråk och för ämneslärares undervisning.

Vi vill särskilt lyfta fram:

- satsning på *både* ämneslärare och svenska som andraspråklärare för gynnsammast möjliga undervisning för andraspråkselever,

- satsning på *både* nyanlända och andraspråkselever som varit länge i Sverige.

Därtill är ofta andraspråklärarna experter i språk- och kunskapsutvecklande arbetssätt, då ett sådant intresse under det senaste decenniet vuxit sig starkt inom ungdomsskolans andraspråksundervisning, och inte minst den variant som kallas genrepdagagogik. Det innebär att andraspråklärarna arbetar med skolans ämnesspråk och med de texter elever måste läsa och skriva för att vara framgångsrika i skolan och för att kunna bli aktiva samhällsmedborgare.

Andraspråkselevs lärande och litteracitet är komplext och påverkas av nivå i andraspråket, språkliga vanor, tid i Sverige, litteracitet på förstaspråket med flera faktorer. Nyanlända elever har särskilda behov, men även andraspråkselever som bott länge i Sverige är ofta betjänta av en kvalificerad andraspråksundervisning för att nå den fördjupning och variation i språkanvändning som behövs för skolframgång.

Flis vill alltså framhålla vikten av en väl planerad och långsiktig undervisning för andraspråkselever och av andraspråklärares roll i centrum av denna, vilken i övrigt inkluderar ett medvetet arbetssätt i skolans alla ämnen.

Vi agerar gärna som diskussionspartner för regeringen i dessa frågor och bistår med hur språk- och kunskapsutvecklande arbetssätt i kombination med en kvalificerad andraspråksundervisning kan leda till ökad måluppfyllelse. Vi diskuterar också gärna organisation, olika lärares kompetens, skolämnenas olika uppgift och bidrag, kompetensutveckling med flera frågor som sammantaget kan gynna andraspråkselevs lärande.

Nätverket Flerspråkighet i Sverige

genom Ulrika Magnusson